

## קרבן התמיד - פשט, רמז וחסידות

תקריבו" שיהיה מממון ציבור, שחביב לפני מצוה של רבים, ויהיה נחשב לפני כאילו כל אחד בפני עצמו עשה הכבש וכאילו עשה כל המצוה כולה.

### 7. הרב שלמה אבינר שליט"א

**שאלה:** מהו סוד ההתמדה והעקביות? איך אפשר להפעיל את הרצון כל פעם מחדש במלוא העוצמה, כמו שהיה בעת ההחלטה? אם נדע זאת, הרי שפתרנו הרבה מבעיות החיים, או לפחות נשפר מאוד את העניינים.  
**תשובה:** **אכן ההתמדה היא יסוד גדול בעבודת ד'.** בן זומא אומר: הפסוק הכולל ביותר בתורה הוא "שמע ישראל". בן ננס אומר: יש פסוק יותר כולל, והוא: "ואהבת לרעך כמוך". שמעון בן פזי אומר: יש עוד יותר כולל, והוא: "את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים". אמר הרב: הלכה כבן פזי (הקדמת הכותב לעין יעקב). **היציבות מהווה יסוד גדול בעבודת ד'.** כמובן אין סתירה; **אמונה היא אידאל גדול, אהבה היא אידאל גדול, אך שניהם צריכים להיות יציבים, בבחינת כבש אחד בבוקר וכבש אחד בין הערבים.**

אמרו עליו על רבי יהודה בר עילאי, שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה ואומר: כלה נאה וחסודה. אמר רבי זירא: הזקן הזה מבייש אותנו (כתובות יז א), ופירש רש"י: "שמזלזל בכבוד תלמידי חכמים ונוהג קלות ראש בעצמו". כאשר נפטר, עמוד של אש הפריד בינו לבין העולם כולו, מה שקורה רק ליחיד בדור או שניים בדור. אמר רבי זירא: הועילו לו שוטיתיה (הדסיו) לזקן, דהיינו הוא זכה לכך בזכות הדסיו. יש אומרים שטותו (רש"י: "שהיה מתנהג כשוטה"), ויש אומרים שיטתו (רש"י: "שיטתו ומנהגו"). **המהר"ל מסביר שעבודת ד' תמימה מורכבת משלושה חלקים:** א. לקיים את המצווה בשלמות האפשרית, כגון בעזרת הדסים. ב. לא לפחד להיחשב כשוטה. ג. להתנהג כן באופן שיטתי ומתמיד (אגדות הש"ס שם).

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום" (דברים ו ו). "מצוך היום" - לא יהיו בעיניך כדיוטגמא (אגרת) ישנה שאין אדם סופנה (מעריכה), אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה" (רש"י). אך איך עושים שיהיה תמיד חדש? הרי בחיים הכל נשחק? אלא שהשחיקה הזאת היא חסד מרבש"ע. אם היינו מודעים כל חיינו לכל הצרות והמצוקות שעברו עלינו, היינו קורסים תחת משא הסבל ולא עושים מאומה. **לכן ברא ד' את השכחה, שמבטלת כאחד את השמחה ואת העצב, והאדם בבחירתו החופשית, הוא המחליט על החוויות שברצונו לשמור לנצח, וזאת ע"י חזרה על הדברים. לכן תפילה נקראת עבודת התמיד, כי כמו קרבן התמיד היא צריכה להתחדש מדי יום ביומו. כמו כל רגש, גם רושם התפילה הגדול ביותר פג לאחר זמן מה.** רבי יהודה הלוי מדמה את פעולת התפילה לפעולת המזון. הרגשת השביעה שאחרי הארוחה הולכת ונחלשת עם הזמן, ומתחדשת בארוחה הבאה. כך בתפילה האדם אינו לומד דברים חדשים שהוא לא ידע, אלא מחדיר בנפשו ומפנים מה שידע כבר, כדי שיהפך לרגש רענן וחי (כוזרי ג).

בדומה לזה, רבי משה חיים לוצאטו, מזכיר בתחילת ספרו 'מסילת ישרים', אשר עניינו בנין הנפש, שכל הדברים שכתב ידועים מכבר, לכן לא יפיק האדם תועלת מהספר אלא ע"י חזרה על הדברים באופן מתמיד. רק ענקי רוח כמו רשב"י וחבריו, די להם ללמוד דבר פעם אחת, וכבר הדברים נקבעים בעומק נפשם באופן פועל וחי בצורה תדירית, לכן פטורים הם מתפילה, כי לימודם חודר בעומק נפשם מיד בפעם

### 1. במדבר פרק כח

(א) וידבר ה' אל משה לאמר:  
(ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו:  
(ג) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:  
(ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:  
(ה) ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן פתית רביעת ההין:  
(ו) עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחוח אשה לה:  
(ז) ונסכו רביעת ההין לכבש האחד בקדש הסד נסד שכר לה:  
(ח) ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וינסכו תעשה אשה ריח ניחוח לה: פ

### 2. רש"י במדבר פרק כח

(ב) **צו את בני ישראל** - מה אמור למעלה? "יפקוד ה'". אמר לו הקב"ה: עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עליי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו', כדאיתא בספרי: **קרבני** - זה הדם: **לחמי** - אלו אימורים... **לאשי** - הניתנים לאשי מזבחי: **תשמרו** - שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדים על גביו. מכאן למדו ותקנו מעמדות: **במועדו** - בכל יום הוא מועד התמידים: (ז) **ונסכו** - יין: **בקדש הסד** - על המזבח יתנסכו: **נסד שכר** - יין המשכר, פרט ליין מגתו: (ח) **ריח ניחוח** - נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני:

### 3. העמק דבר במדבר פרק כח

(ב) **את קרבני לחמי** - שם לחם משמעו פעולת החיבור בהתקשרות אמיץ ומדובק... כאדם שהוא מלחם שני נסרים ומדביקו, ופירושו דטבע ידוע כשמחליקין נסרים ומדביקו עד שרוח אויר לא יבא ביניהם, אז א"א להפרידם זה מזה בשום אופן, וזה החיבור נקרא **מלחים**, ומזה הפעולה בא שם לחם שמחבר הגוף עם הנפש באופן חזק. והנה קרא הקב"ה קרבנות בכלל לחמי, שהוא מחבר כביכול את הקב"ה לישראל, וכן נקרא התלמוד לחמי כדאיתא בחגיגה דף י"ד "לכו לחמו בלחמי" - זה תלמוד, ואין לך מחבר ומקרב את ישראל לאביהם שבשמים כמו תלמוד וקרבנות, והנה לפי זה מתפרש "לחמי לאשי" - חיבור שלי לאשי...

### 4. רש"י שמות פרק יב פסוק ו

**בין הערבים** - משש שעות ולמעלה קרוי 'בין הערבים', שהשמש נוטה לבית מבואו לערוב. ולשון 'בין הערבים', נראה בעיני אותן שעות שבין עריבת היום לעריבת הלילה, עריבת היום בתחילת שבע שעות מ"כי ינטו צללי ערב" (ירמיהו ו ד), ועריבת הלילה בתחילת הלילה.

### 5. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כז עמוד א

ומה טעם תיקנו מעמדות? לפי שנאמר: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי", והיאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים ושל לוים ושל ישראלים.

### 6. כתב סופר על התורה

צריך להבין שמתחיל "זה האשה אשר תקריבו" לשון רבים, ושוב אמר "תעשה" לשון יחיד! ויש לומר, שהנה מלבד שהקריבו קרבנות, רצה ה' שיהיה נקרב בכל יום קרבן ציבור, כי אינו דומה יחיד עושה מצוה לרבים עושים מצוה. והנה במצוה שרבים עושים יחד, הגם שכל אחד אין לו בו רק חלק מהמצוה, מ"מ נחשב לפני ה' כמו שעשה כל המצוה. וזה שאמר: "זה האשה אשר

הראשונה. מרן הרב קוק מסביר שזהו מובן הביטוי "תורתם אומנותם" לגביהם, כמו אומן שתופס יצירה אומנותית במבט ראשון (עולת ראייה א עמוד כא), אבל אנחנו הקטנים שוכחים ונחלשים בעומק ההשפעה, לכן עלינו לחזור על הדברים מאה פעמים ואלף פעמים, עד אשר יקבעו בעומק נפשנו ולא יזוזו לעולם.

12. שפת אמת במדבר פרשת שלח  
ובאמת המדרש הזה הוא לימוד על חיי העוה"ז שנשתלח האדם במקום סכנה שהכל הבל ורעיון רוח. והעצה ע"י המצות שהם בכל מעשה האדם לעשות רק רצונו ית', ועי"ז יוכל להתדבק בפנימיות חיות השי"ת שיש בכל מעשה... וז"ש "שתרגילנו בתורתך" ג"כ כנ"ל, להמשיך אור התורה גם תוך הרגילות והטבע כנ"ל, והוא ע"י המצות כנ"ל.

13. שם משמואל בראשית פרשת מקץ  
הנה מצות חינוך היא להתרגל במעשי המצוות ובתורה להתרגל בתורה, ולכאורה הלוא כאשר מתרגל נעשה כמצות אנשים מלומדה! וע"כ שמצות חינוך ענינה להתרגל שיהיה מוסיף והולך בכל עת ובכל יום יהיו בעיניו כחדשים. וזה "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסיר ממנה", היינו שלא יסיר מענין החינוך, שבכל יום יהיה לו חינוך והתחלה מחדש... אך באופן זה שיהיה כל יום בעיניו כחדשים ושלא יסור מהחינוך... ואמרו ז"ל (סוכה נ"ב ב): "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום". וע"כ אם האדם אינו מתחדש בכל יום בחיות חדשה רק (אלא) עושה בקרירות ומצות אנשים מלומדה בודאי היצה"ר חזק ממנו, אבל כשהוא עושה בחיות חדשה אז הקב"ה עוזרו נמי בכל יום בכוחות חדשים:

14. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א  
בפרשה: "תשמרו להקריב לי במועדו", איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שנת תרמ"ז) 'תשמרו' - מלשון המתנה, שכל היום יהיה הכנה מרוב התשוקה שיגיע כבר זמן קרבן התמיד, וכן צריך להיות בתפילה (אחר חורבן הבית, שתפילות כנגד תמידים תיקנום) שכל היום יהיה טפל אצל האדם, ועיקר הוויתו יהיה בשעת התפילה, כמ"ש החבר מעלת החסיד. וזהו "תשמרו להקריב לי במועדו". כתב ה'חפץ חיים' זי"ע (לקוטי אמרים פ"י), וז"ל: "ולא יסתפק אדם במה שמתפלל הישמונה עשרה שלוש פעמים בכל יום, אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך תפילות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בביתו מעומקא דליבא, כי השלשה תפילות הם אצלו כבר שגורות בפיו, ואינו נותן לב להם כ"כ, מה שאין כן אם יתבונן כל אדם בינו לבין עצמו ויעשה חשבון נפש על מצבו ומעמדו, גודל עניותו וטרדותיו הרבות, ועל כולם שאינו משתכר אלא לחם צר ומים לחץ, אזי ישפוך ליבו כמים נגד השם יתברך, והתפילה תצא אז בכוונה עמוקה ובלב נשבר ורוח נמוכה, תפילה כזו וודאי לא תשוב ריקם".

15. ליקוטי מוהר"ן תורה רעב  
"היום אם בקולו תשמעו" (תהלים צה ז) - זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כ"א אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרכותו, צריך שלא יחשוב מיום לחבירו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה, כי כשרוצין ליכנס בעבודת ה', נדמה לאדם כאלו הוא משא כבד וא"א לו לישא משא כבד כזו, אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כלל, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, לאמר מחר אתחיל, מחר אתפלל בכוונה ובכח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כ"א אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. "היום אם בקולו תשמעו" - היום דייקא, והבן:

8. ספר פרי עץ חיים שער עולם העשיה פרק ג  
עולת תמיד וכו', והוא מדת החסד המתגלה בכל בקר, בסוד "וישכם אברהם בבקר", והוא סוד "אל תיראי תולעת יעקב"... ויש כנגדו קליפה של תולע שהוא מכלה הכל, וכל בקר ובקר מתגלה אותו תולע הטמא לכלות כל העולם כולו, כי כמו שמתגבר תולעת יעקב בכל בקר, כן כנגדו מתגבר אותו תולע הטמא להרקיב ולכלות העולם... ע"כ השי"ת ברחמיו צוה להקריב קרבן תמיד, להתגבר תולעת שבקדושה על תולע שבקליפה כדי שלא תגבר בכל בקר, ויתבטל... ולכן היה בא עולת התמיד למתק הדינים והקליפות אשר בה, כדי שלא ימשול וישלוט התולע הטמא, ותולע יחזור לעולת...

9. מרן הרב קוק זצ"ל עולת ראייה חלק א עמוד קכו  
שורש הקדושה התמידית המתאימה לקדושת התמיד והשפעתו על תוכן התפלה, היא קשורה בהכרה שבפנימיות יסוד החיים שלנו מונח אוצר קדוש, יקר ומרומם מאד, שהוא מצד עצמו עומד הוא למעלה מכל פגם, קשור הוא באור האלהי הממולא צחצחות אין קץ, ויושר וצדק חסד ואמת, אהבה וגבורה הוא מלא תמיד, אלא שהצורך של ירידת הנשמה, וקשור ערכי החיים בתחומים מצומצמים ובתכונות חומריות, הוא המביא את האפשריות של הטבעה, של ירידה, ושל שיקוע תדירי במעבי החטא. ולעומת זה פועלת היא ההעלאה התדירית מיסוד קדושת התמיד, "עולת תמיד", באותיות 'תולע', שדורשי רשומות הזכירה, כלומר התולע האוכל לאטו, מהרס בהדרגה, ומכלה את החוסן של אור החיים אשר לעז הקדש, בפעולתו האטית המהרסת תדיר, ובאה הקדושה של התמיד, הפועלת תמיד בלא הפסק עליה של הסמכה, "עולת תמיד", והיא מנצחת את ההשחתה האטית התדירה, מפני שהיסוד הפנימי של הנשמה הלא הוא קדש קדשים...

10. מושגים תלמודיים תדיר ושאינו תדיר  
תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם - הדבר היותר שכיח, קודם לדבר היותר נדיר. כשיש שני דברים, שאחד מהם נוהג לעתים יותר קרובות, מקדימים אותו לפני הדבר שאינו תדיר כמותו. לדוגמא: בקידוש ליל שבת ישנן שתי ברכות: אחת על היין ואחת על היום. איזו משתי הברכות קודמת? הוי אומר: הברכה על היין קודמת, כיון שהיא שכיחה בחיי יום יום, בעוד שהברכה על היום נאמרת רק פעם אחת בשבוע, ביום השבת. דוגמא נוספת: קרבן התמיד שמקריבים בכל יום, קרב לפני קרבן מוסף שמקריבים בשבת או בראש חודש או בחג, שכן "תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם" (זבחים פט, א). דוגמא נוספת: אם חל ראש חודש בשבת, מקדימים להקריב קרבן מוסף של שבת לפני קרבן מוסף של ר"ח, שהרי מוסף של שבת תדיר ממוסף של ר"ח (שם).

11. הרב חיים כהן זצ"ל הרב 'החלבן'  
והנה האמת אפשר לומר, שעומק העניין תדיר קודם מלמד אותנו דווקא את מעלת המצוות הקבועות, שהן כדמיון אוויר לנשימה, היינו שהן חשובות כל כך, יסודיות כל כך, עד שאי אפשר להסתדר בלעדיהן אפילו יום אחד. מצוות קריאת שמע חשובה כל כך, היא אבן היסוד לחיים של כל איש ישראל, עד שאי אפשר להיפרד ממנה אף ליום אחד... כך גם התפילין והציצית. אי אפשר לנו לחיות ללא האור הגדול של מצוות יקרות אלו, לכן הן תדירות. דווקא מפאת חשיבותן הרבה, אי אפשר להפסיק לקיימן. כך היא המידה - בעולם הזה